

Dkt. Roger Green, Matengenezo ya Sasa, Hotuba ya 8, Matengenezo ya Kiingereza

© 2024 Roger Green na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Roger Green katika kozi yake ya historia ya kanisa, Matengenezo ya Wakati Uliopo. Hii ni kipindi nambari nane, Matengenezo ya Kiingereza.

Tuombe, kisha tutaanza.

Bwana wetu mwenye neema, tunasimama mwanzoni mwa wiki nyingine kukushukuru. Kwanza, tunakushukuru kwa ajili yako mwenyewe na ufunuo wako katika Kristo na huduma ya uelewa huo wote kupitia Roho Mtakatifu, si tu katika maisha yetu binafsi bali katika maisha ya kanisa. Kwa hivyo, tunashukuru kwa hilo.

Tunakushukuru kwa wito uliotupa kwa neema yako, wito wa wanafunzi. Na tunaomba kwamba tuwe waaminifu kwa wito huo, tukiwa na bidii katika wito huo, tukiwa waangalifu katika wito huo, kwa sababu kwa kufanya hivyo, hilo hujiletea heshima, lakini pia hujiletea heshima na kuimarisha wito katika maisha yetu kwa njia hiyo. Kwa hivyo tunatoa shukrani kwa hilo.

Mwanzoni mwa wiki hii, tutashukuru kwa wiki hii inapoendelea. Je, tunaweza kuona kila kipimo cha neema yako katika kila kitu tunachofanya, iwe tunasomea mitihani, kusoma vitabu, kufanya makaratasi, au katika maisha yetu ya kila siku hapa katika jamii? Tunaomba kwamba yote yafanyike kwa ajili yako na, hivyo, kwa ajili ya ufalme.

Kwa hivyo tunakushukuru kwa jinsi theolojia ya kanisa ilivyojitokeza katika historia yake na kwa namna fulani bila kufunikwa katika historia yake. Na tunawashukuru wale watu ambao ni muhimu sana katika kuiunda. Kwa hivyo, tusaidieni kuwa walimu wazuri leo na katika wiki hii. Na tunaomba pamoja na wanafunzi wanapojiandaa kwa mtihani wa kwanza katika kozi hii. Kwa hivyo tunaomba mambo haya kwa furaha katika jina la Kristo, Bwana wetu. Amina.

Sawa. Tuna muumini wa kweli aliyekiunga nasi. Hujambo Grant, unaendeleaje? Tunaye mmoja tu ambaye tutamwona ndiye hali ya maisha yake leo.

Sawa. Oh, tangazo moja tu. Nitajaribu kufanya hivi mwishoni ili tu ukumbuke, lakini maswali mazuri Ijumaa.

Kwa hivyo, Jumatano, nipe zaidi, unajua, fanya kazi hiyo nzuri tena uliyoifanya. Na kisha Ijumaa, tuko kwenye tundu la simba, kisha Jumatatu ni mtihani. Kwa hivyo, jambo moja dogo kuhusu maswali ya Jumatano: usisahau makala tuliyotoa siku ya kwanza, mvuto wa kiakili wa Matengenezo ya Kanisa, ambayo iko katika ratiba yako ya kusoma kulingana na ratiba ya kusoma ya kila siku iliyopo.

Kwa hivyo, lakini usisahau hilo kwa sababu hutaki kuruhusu hilo likupite. Kwa hivyo, na hiyo ni kwenye mtihani wa saa ya kwanza. Kwa hivyo, sawa.

Sawa. Niko kwenye ukurasa wa 12 wa silabasi. Ikiwa itasaidia, tunaelekea kwenye mhadhara mwingine sasa.

Kwa njia, tulimaliza majibu ya Kanisa Katoliki la Roma. Pia tulizungumzia majibu hayo matatu, kuanzia ya ndani zaidi hadi yaliyopimwa zaidi. Kisha, tulizungumzia maamuzi muhimu ya Baraza la Trent na matokeo ya Baraza la Trent.

Kwa hivyo, tumemaliza na hilo. Kwa hivyo nyenzo hiyo ndiyo inayopatikana kwenye mitihani ya saa ya kwanza, mihadhara ya kwanza hadi ya tatu. Kwa hivyo, nyenzo tunayoanza sasa, ingawa tumepangwa kuianza, hiyo sio kwenye mtihani huu wa saa ya kwanza.

Kwa hivyo, kila kitu unachohitaji kusoma kulingana na maelezo yako kimewekwa kwa wiki. Kwa hivyo, huu ni mhadhara nambari nne, ambao utanza mtihani wa saa ya pili. Kwa hivyo, huu ni mhadhara wa nne, theolojia ya Upuritani na makanisa huru na upanuzi wa Upuritani hadi ulimwengu mpya.

Kwa hivyo, tutajaribu kufanya mambo hayo. Sasa, nina muhtasari hapa. Natumaini utakusaidia.

Kurasa za 12 na 13. Inakuwa ngumu sana. Kwa hivyo natumaini muhtasari utakusaidia.

Ninapojaribu kukufanyia kazi hili, theolojia hii ya Upuritani. Sawa. Kwa hivyo, tutakachopaswa kufanya kwanza ni kuangalia historia ya kidini ya Uingereza kabla ya Upuritani.

Na tutampa utangulizi mmoja wa hayo yote. Kwa hivyo, hapa kuna maoni machache kwa njia ya utangulizi. Kwanza kabisa, tafadhali kumbuka kwamba hii ni kozi ya theolojia ya kihistoria.

Kwa hivyo, tutajaribu kugundua katika kozi jinsi theolojia inavyofunuliwa katika historia ya kidunia na takatifu. Lakini pia, theolojia ina athari gani kwenye historia hiyo? Kwa hivyo kuna aina ya mviringo, kwa maana fulani, mviringo, unajua, aina ya mzunguko kati ya theolojia na historia na kisha historia na theolojia. Kwa hivyo hii yote ni mviringo.

Kwa hivyo, tunataka kukumbuka hilo. Pia, angalia kwamba linapokuja suala la historia ya theolojia kwa kozi hii, Matengenezo ya Ukristo hadi Sasa, wakati mwingine maeneo hubadilika, msisitizo hubadilika, na wakati mwingine maeneo tofauti

huchukua uongozi katika kuunda theolojia. Kwa hivyo kimsingi , tumemwona Luther huko Ujerumani na Calvin huko Uswizi, na hayo ndiyo maeneo makuu ya Matengenezo.

Lakini sasa tutabadilika kijiografia, na tutaona Uingereza, umuhimu wake, na sehemu gani Uingereza ilipaswa kuchukua katika Matengenezo ya Kanisa. Kwa hivyo, tunataka kugundua hilo. Jambo lingine unalotaka kugundua ni kwamba katika hotuba hii, haswa na wafalme wanne nitakaowataja hapa katika hotuba, lakini katika hotuba hii kulikuwa na mabadiliko ya mara kwa mara katika wakati wa Matengenezo ya Kanisa la Uingereza kati ya Ukatoliki wa Kirumi na Uprotestanti.

Na kisha inaweza kurudi kwenye Ukatoliki wa Kirumi tena na kurudi kwenye Uprotestanti tena. Lakini ni kama pendulum inayoendelea hapa kuhusu hadithi hii maalum. Sawa.

Jambo moja zaidi kwa njia ya hii nambari moja. Nitajaribu kuweka muhtasari huu wazi kadri niwezavyo kwako. Lakini jambo moja zaidi kwa njia ya utangulizi nambari moja hapa.

Kabla ya ukubwa wa Matengenezo ambayo tumekuwa tukiyasoma, kabla ya Luther na Calvin na tutazungumzia kinachoendelea Uingereza, kulikuwa na kabla ya Matengenezo yaliyokuwa yakiendelea katika sehemu mbalimbali za Ulaya. Kwa madhumuni yetu, mtu muhimu zaidi katika kabla ya Matengenezo, mtu aliyeongoza hadi Matengenezo ya Kanisa, ni John Wycliffe. Kuna tarehe za John Wycliffe.

John Wycliffe alikuwa mkosoaji mkubwa wa haya yote, bila shaka kuhusu hilo. Pia aliongoza harakati za maandamano nchini Uingereza kabla ya Matengenezo ya Kanisa. Kuna tarehe zake, lakini pia kuna cheo ambacho amepewa katika historia ya kanisa.

Anaitwa Nyota ya Asubuhi ya Matengenezo ya Kanisa. Nyota ya Asubuhi ya Matengenezo ya Kanisa. Nami napenda hilo.

Kwa sababu unapotoka nje gizani mwa usiku kabla ya mapambazuko, na unaona nyota ya asubuhi, basi unajua jua linakuja, unajua, na kadhalika. Neno hilo ambalo alipewa John Wycliffe, Nyota ya Asubuhi ya Matengenezo, lilikuwa neno zuri kwake. Na kwa hivyo, huko Uingereza, tayari kulikuwa na kitu kinachoendelea kabla ya Matengenezo nchini Uingereza chini ya mtu huyu anayeitwa John Wycliffe na wengine, bila shaka.

Alitafsiri Biblia, alikuwa mhubiri, na kadhalika. Kwa hivyo, anakosoa sana mambo haya yote ya kabla ya Matengenezo, bila shaka kuhusu hilo. Sawa, sasa, ukiangalia mtaala wako, tutakachofanya ni kuona kinachotokea katika historia ya kidini ya Uingereza kabla ya Upuritani, na kusababisha Upuritani.

Na hutokea kupitia wafalme wanne. Na unawafhamu wafalme hawa, nina uhakika. Kwa hivyo, tutaanza na Henry VIII.

Na pengine umemzungumzia Henry VIII katika vipindi vingi. Na hizo ndizo nyakati nilizopata huko juu, nyakati za utawala wake. Kwa hivyo, Henry VIII, 1521, alitangazwa na Papa kama Mtetezi wa Imani 1521 kwa sababu aliandika makala akijibu kazi za Martin Luther.

Kwa hivyo huyu hapa, Mtetezi wa Imani, Mtetezi wa Imani wa Katoliki. Lakini haikuchukua muda mrefu baada ya hapo, mnamo 1534, ndipo Henry VIII alipojitenga na Kanisa Katoliki la Roma. Na sasa, hadithi hiyo inahusu nini? Kujitenga kwa Henry VIII na Kanisa Katoliki la Roma.

Ni nini kiliendelea hapo ambacho, Jesse, kinatukumbusha? Alikuwa na mke mwingine, ambaye alikuwa mke wake. Sawa, alichotaka kufanya ni kumtaliki mkewe.

Na alitaka kumuoa Anne Boleyn. Na kanisa halingeruhusu hilo. Na kwa hivyo mnamo 1534 hivi, mapumziko yanatokea.

Na anaamua kujitenga na Kanisa Katoliki la Roma. Kwa maana ya kiufundi, anaamua kujitenga. Lakini sababu zake si za kitheolojia.

Sababu zake ni sababu za kisiasa. Na kulikuwa na aina hii ya ubinafsi wa Kiingereza, kwa namna fulani, kwamba hatutamwacha papa wa Italia atuambie la kufanya. Kwa hivyo anajitenga rasmi na Kanisa Katoliki la Roma.

Na anajitangaza kuwa mkuu wa Kanisa la Uingereza. Sawa, sasa tunachotaka kuzingatia ni kwamba, ingawa alitengwa na kanisa kwa sababu ya kitendo hiki, bado kimsingi ni Mkatoliki wa Kirumi kwa upande wa theolojia yake. Hakuachana kabisa na aina ya theolojia ya Katoliki wa Kirumi.

Kwa hivyo ndivyo alivyofanya hivyo siku zake zote. Na akaanza kuandika kile kilichoitwa makala sita, ambazo zilikuwa kama makala za muhtasari. Lakini unaposoma makala hizo sita, utaona kwamba kimsingi bado ni theolojia ya Kikatoliki.

Hata hivyo, kile Henry VIII aliamua kufanya ni kuondoa mitego ya Wakatoliki, mitego ya Wakatoliki wa Kirumi nchini Uingereza. Na kwa hivyo alikuwa na nguvu sana katika hilo. Kwa hivyo alichofanya ni kuharibu nyumba zote za watawa nchini Uingereza, ambayo ilikuwa janga kubwa kwa sababu nyumba hizi nzuri za watawa, ambazo zilikuwa sehemu ya kitovu cha utamaduni wa maisha ya Waingereza, sasa zimeharibiwa.

Pia aliharibu mamlaka ya Papa, nyumba za watawa, na kadhalika. Lakini kwa namna fulani, ingawa aliendelea kuwa Mkatoliki wa kitamaduni, mitego ya Wakatoliki ya Uingereza ilikuwa imetoweka. Kwa namna fulani, Matengenezo yalianza na Henry VIII.

Kwa hivyo, ni mwanzo mgumu, bila shaka kuhusu hilo, kwani anaendelea kuwa Mkatoliki. Hata hivyo, aina fulani ya matengenezo ilianzishwa. Sawa, kwa hivyo huyo ni Henry VIII.

Kwa hivyo, tunamjua kutoka kwa njia zingine, na tunamjua kutoka kwa njia zingine. Mitego hiyo ingeharibu hasa nyumba za watawa na, kwa hivyo, kuzuia watu kuingia kwenye nyumba za watawa. Na watawa katika ulimwengu wa enzi za kati walikuwa aina ya viongozi wa kitamaduni wa ulimwengu wa enzi za kati.

Wao ndio waliotafsiri Biblia na kutengeneza maandishi ya Biblia na sanaa nzuri na kadhalika. Watu wengi walienda kwenye nyumba za watawa kwa ajili ya ibada ya kidini na kadhalika. Kwa hivyo ndivyo ninavyomaanisha kuhusu michongo.

Nyumba za watawa, ukuhani, watawa, uongozi wa kisanii na kitamaduni wa nyumba za watawa, na watawa wameondolewa chini ya Henry VIII. Na anajitangaza, kama tulivyosema, anajitangaza kama kichwa cha Kanisa la Uingereza. Kwa hivyo, ilikuwa ni ya Kikatoliki kitheolojia, lakini haikuwa ya Kikatoliki kwa upande wa nje, nadhani unaweza kusema.

Je, hilo lina maana? Kwa hivyo, mambo mengi ya nje ambayo watu wangepima Ukatoliki wao wa Kirumi, kama vile monasteri, yametoweka. Yamesawazishwa. Hili lilikuwa jambo la kusikitisha katika historia ya Kiingereza kwa sababu monasteri nyingi hizo zilikuwa nzuri, monasteri nzuri, na alizisawazisha hadi chini.

Kwa hivyo, je, hilo linasaidia, Jesse? Kwa hivyo, kuhusu mitego. Je, wewe pia kama... Hapana, hilo litatokea baadaye chini ya... Kuna watu huko wanaoelekea upande huu, lakini hilo halitokea chini ya Henry VIII. Hilo litatokea chini ya mfalme anayefuata.

Kwa hivyo, mfalme anayefuata atamfuata. Na kuchukua nafasi, na huyo atakuwa Mfalme Edward VII. Kwa hivyo unaweza kuona wakati Mfalme Edward alitawala hapo.

Mfalme Edward VII. Sawa, sasa kinachotokea ni chini ya Henry VIII, pendulum bado iko katika Ukatoliki, lakini inaanza kubadilika. Nini kitatokea kwa Mfalme Edward ... Je, nilisema VII? Mfalme Edward VI, kama unavyoona kutoka ... Kilichotokea kwa Mfalme Edward VI ni kwamba pendulum iligeuka kweli kuelekea upande wa Matengenezo.

Mfalme Edward VI, pamoja na washauri wake, walijaribu kweli kuingiza aina fulani ya kanuni za Matengenezo katika Kanisa la Uingereza. Sasa, hakuwa na muda mrefu wa kufanya hivi. Unaweza kukumbuka kutoka kwa kozi zingine, lakini Mfalme Edward VI alifariki akiwa na umri wa miaka 16.

Kwa hivyo, hakuwa na muda mrefu wa kufanya hivi. Lakini kulikuwa na mambo fulani yaliyotokea chini yake. Kwa hivyo, nitakachofanya ni kutaja mambo manne yaliyotokea chini ya Edward VI ambayo yangetambulisha Kanisa la Kiingereza na, kwa namna fulani, maisha ya Matengenezo katika Kanisa.

Kwa hivyo, mambo manne. Kwanza, picha ziliondolewa kutoka makanisani chini ya Edward VI. Sasa, kwa nini picha ziliondolewa kutoka makanisani? Kulikuwa na watu wa kutosha wa kanisa waliohisi kwamba picha hizo zilikuwa za Kikatoliki sana.

Waliwakumbusha Ukatoliki wa Kirumi. Hawakutaka kuwa Wakatoliki wa Kirumi tena. Na kwa hivyo hili ni jambo la Kikatoliki.

Tuondoe sanamu kanisani. Chini ya Edward VI, hili lilitokea katika makanisa mengi. Nambari ya pili, ibada huwekwa kwa Kiingereza, na kuwekwa kwa lugha ya kawaida.

Ibada nchini Uingereza chini ya Edward VI haijakamilika. Misa haiko katika Kilatini. Misa iko katika Kiingereza. Ni kwa ajili ya watu, ili watu waweze kuelewa.

Hili si jambo la ajabu. Luther alitaka kuabudu kwa Kijerumani, na Calvin alitaka kuabudu kwa Kifaransa au Kijerumani. Kwa hivyo ndivyo inavyotokea Uingereza chini ya Edward VI, sawa? Nambari ya tatu, na tayari tumetaja hili hapo awali kwa mujibu wa Baraza la Trent.

Lakini nambari tatu ni kwamba makuhani waliruhusiwa kuo. Kwa hivyo makuhani wangeweza kuo. Sasa, kumbuka tulisema Baraza la Trent litakuja na kuimarisha useja wa kuhani kwa Kanisa Katoliki la Roma.

Lakini kwa Kanisa la Uingereza, makasisi waliruhusiwa kuo. Na nambari nne, jambo la nne ni kwamba kulikuwa na mabadiliko katika liturujia. Kwa sababu ya ushawishi wa Wakatoliki wa Kirumi hadi wakati huu, watu wa kawaida au waumini au wa kawaida, watu wa kawaida wangeweza tu kula mkate wakati wa ibada ya ushirika.

Hawakuweza kunywa divai kwenye ibada ya ushirika. Kuhani pekee ndiye aliyekunywa divai. Kwa hivyo, wangeweza kuchukua mkate tu.

Kinachotokea ni kwamba ushirika umefunguliwa kwa ajili ya walei, ili sasa waweze kuchukua mkate, jambo ambalo wangeweza kufanya hata hivyo. Lakini sasa wanaweza kunywa divai pia. Kwa hivyo sasa wanahisi ushirika, kuna ushiriki kamili

katika ibada ya ushirika, jambo ambalo hawakuruhusiwa kufanya wakati makanisa yalikuwa ya Kikatoliki.

Kwa hivyo kuna hatua nzuri zilizochukuliwa ili kuingia katika mawazo ya Matengenezo, bila shaka chini ya Edward VI. Kilichotokea pia chini ya Edward VI ni kwamba uongozi wa Kanisa la Uingereza ukawa na nguvu sana chini yake. Nami nitataja viongozi watatu wa kanisa ambao walikuwa na nguvu sana hapa.

Sawa, oops, nitaandika majina yote matatu. Sawa, la kwanza lilikuwa Thomas Cranmer. Sasa, alikuwa mkosoaji sana.

Na nilichokupa hapa ni tarehe za maisha yake. Lakini Thomas Cranmer, ni muhimu sana kumzingatia Thomas Cranmer. Thomas Cranmer alikuwa Askofu Mkuu wa Canterbury chini ya Edward VI.

Thomas Cranmer alisaidia kusambaza sababu ya Matengenezo ya Kanisa nchini Uingereza akiwa Askofu Mkuu wa Canterbury, kama mtu muhimu zaidi katika Kanisa la Anglikana. Kwa hivyo yeye ni muhimu sana. Na kuna picha ya Thomas Cranmer hapa.

Kwa hivyo, sawa. Pamoja naye alikuwepo mtu mmoja aliyeitwa Nicholas Ridley. Sasa, Nicholas Ridley alikuwa msomi mzuri huko Oxford.

Na hivyo, Nicholas Ridley angeweza kusaidia kuongeza udhamini kwa Kanisa la Uingereza. Kwa hivyo, anakuwa jina muhimu sana wakati huu. Kiongozi muhimu sana wa kanisa wakati huu.

Sawa, na wa tatu alikuwa mtu anayeitwa Hugh Latimer. Nami nina jina lake na nina miadi yake hapo, Hugh Latimer. Hugh Latimer alikuwa mhubiri mzuri wakati huu.

Na huko Oxford, Cambridge, na sehemu zingine. Lakini alikuwa mhubiri mzuri. Alikuwa mtangazaji mzuri.

Lazima alikuwa na charisma sana, nadhani, katika tangazo lake la kuhubiri. Kwa sababu hiyo ndiyo aliyojulikana kwayo. Kwa hivyo unachopata ni mchanganyiko wa viongozi watatu ambao kwa kweli waliendeleza sababu ya Matengenezo ya Kanisa kwa njia ya ajabu.

Kwa hivyo, una Cranmer kama mtu wa kanisa, msimamizi wa kanisa kwa namna fulani, Askofu Mkuu wa Canterbury, akisonga mbele mambo. Na kisha una Ridley na Latimer. Ridley ni msomi.

Latimer ndiye mhubiri. Kwa hivyo, mambo mengi yanatokea hapa na watu hawa watatu. Sasa, kinachotokea chini ya Edward VI, kwa uongozi wa watu hawa watatu

nchini Uingereza, watu wengi kutoka Ulaya wanavutiwa na kinachoendelea Uingereza.

Wanakuja Uingereza kwenda sehemu kama Oxford na Cambridge na kujifunza chini ya watu hawa watatu na wengine, lakini kujifunza na kujifunza kuhusu Biblia na imani ya Matengenezo na kadhalika chini ya watu hawa watatu. Kwa hivyo, kulikuwa na mafuriko makubwa ya watu wakiingia Uingereza wakati huu. Wako huru kufanya hivyo kwa sababu Edward VI, chini ya utawala wake, alitaka watu waje kujifunza Biblia na kujifunza kanuni za Matengenezo na kadhalika.

Kwa hivyo, iko wazi. Sasa, jambo tunalotaka kulizingatia, na hili litakuwa muhimu baadaye katika hotuba hii, lakini jambo tunalotaka kulizingatia ni watu waliokuja, watu waliofundisha, kama wale watatu tuliowataja, na watu waliokuja kimsingi walikuwa na mwelekeo wa Calvinist wa Matengenezo. Kwa hivyo walikuwa Calvinist.

Kwa mfano, walikuwa Wakalvini badala ya Walutheri. Kwa hivyo, huko Uingereza, hakika katika kipindi hiki cha mwanzo cha Matengenezo ya Kanisa, kitakuwa na ladha ya Kikalvini sana. Matengenezo ya Kanisa yatakuwa na ladha ya Kikalvini sana.

Kwa hivyo hilo ni muhimu kuzingatia kwa sababu tunapozungumzia Wapuritani, tutazungumzia watu huko Uingereza waliochukua aina hii ya uelewa wa Kikalvini wa Maandiko Matakatifu na wa kanisa na kadhalika. Kwa hivyo hilo linakuwa muhimu sana. Kwa hivyo huyo ndiye Edward VI.

Kwa hivyo mambo mengi yalikuwa yakitokea chini ya Edward VI. Alikuwa mtu muhimu sana, ingawa utawala wake ulikuwa mfupi, lakini alikuwa na washauri wengi waliomzunguka ambao kwa kweli, kwa namna fulani, walikuwa wakisukuma Matengenezo. Sawa, kwa hivyo unaweza kuwa unamfahamu Edward VI kutoka kozi zingine.

Sawa. Pendulum itazunguka. Malkia Mariamu anakuja.

Pendulum itageuka. Swing upande mwingine. Alikuwa... Malkia Maria alikuwa binti wa... Edward VI alikuwa mwana wa Henry VIII.

Binti wa Malkia Mary alikuwa binti wa Henry VIII kutoka kwa mmoja wa wake zake. Alikuwa na wake sita, Catherine wa Aragon. Kwa hivyo, huyu hapa Malkia Mary, ambaye sasa anachukua ufalme.

Sawa. Sasa, vipi kuhusu Malkia Maria? Mambo machache kumhusu. Jambo la kwanza tunalotaka kusema ni kwamba, kuhusu utu wake, Malkia Maria alikuwa ... Kwa wazi, hata hivyo.

Lakini Malkia Mary ni wazi alikuwa mwanamke mwenye ubaguzi wa aina yake. Mwanamke asiyevumilia sana. Na alikuwa Mkatoliki wa Kirumi kwa undani.

Sasa, hiyo haimaanishi kwamba hakuna Waprotestanti wenye ubaguzi na wasiovumilia kwa sababu wapo wengi pia. Lakini hivi sasa, tunazungumzia tu mwanamke aliyepanda kiti cha enzi, ambaye alikuwa Mkatoliki wa Kirumi mwenye ubaguzi sana na asiyevumilia. Kwa hivyo kile Malkia Mary atakachofanya ni kurejesha Ukatoliki wa Kirumi nchini Uingereza.

Hataruhusu Matengenezo haya yaendeleo mbele zaidi. Yamekamilika, kwa upande wa Malkia Maria. Yamekwisha, kwa upande wake.

Uingereza itakuwa Mkatoliki wa Kirumi tena, kama vile ilivyopaswa kuwa wakati wote. Na itahakikisha kwamba hilo linatokea. Na ni ajabu kwamba ndani yake... Jinsi alivyofanya, iliimarisha Uprotestanti badala ya kudhoofisha Uprotestanti, lakini hata hivyo.

Kwa hivyo, jambo la pili tunalotaka kusema kuhusu Malkia Maria ni kwamba Malkia Maria aliamua njia pekee ya kufanya hivi, njia pekee ya kuimarisha Ukatoliki wa Kirumi nchini Uingereza ni kuwaweka watu hatarini. Anza kuwachoma watu hatarini. Wakusanyeni viongozi hawa wote, watu hawa wote waliotoka Ulaya, na muwachome hatarini.

Kwa hivyo inakadiriwa, chini ya Malkia Maria, inakadiriwa kwamba watu wapatao 200 walichomwa moto kwenye mti. Kwa hivyo hiyo ndiyo njia ya kushughulikia tatizo hili, kwa kadiri alivyokuwa akijua. Sawa, sasa watatu kati yao, bila shaka, ambao walichomwa moto kwenye mti.

Unaweza kukisia ni akina nani watatu wa kwanza... Labda hawakuwa watatu wa kwanza waliochomwa moto. Lakini watatu kati yao waliochomwa moto, bila shaka, walikuwa Cranmer, Ridley, na Latimer. Hakuna shaka kuhusu hilo.

Sasa, kinachotokea ni kwamba hii ni picha ya Ridley na Latimer wakichomwa moto kwenye mti kwa sababu Cranmer hakuchomwa moto kwenye mti hadi mwaka mmoja baadaye. Kwa hivyo, hii ni picha tu ya Ridley na Latimer, ambao walichomwa moto kwenye mti. Na walipokuwa wakichomwa moto kwenye mti, Hugh Latimer... Niliandika haya ili nisisahau.

Lakini hivi ndivyo Hugh Latimer alivyomgeukia Ridley. Kwa hivyo, wote wawili... Unaweza kuona picha. Wote wawili wamefungwa kwenye nguzo ya kati hapo, na magogo yako pale, na wako tayari kuwasha joto hapa.

Na hivi ndivyo Latimer alivyomwambia Ridley walipokuwa wamefungwa na wakingoja miali ya moto iwake. Alisema, "Jipe moyo, Mwalimu Ridley, na ucheze

kama mtu. Leo tutawasha mshumaa kama huu kwa neema ya Mungu nchini Uingereza ambao naamini hautazimwa kamwe." Kwa hivyo, unajua, na kisha miali ya moto ikawaka, na ikafa kwa miali ya moto.

Lakini napenda hilo. "Jipe faraja na ujifanye mtu wa kawaida. Leo tutawasha mshumaa kama huu kwa neema ya Mungu nchini Uingereza ambao naamini hautazimwa kamwe." Na kisha, mwaka mmoja baadaye, Cranmer alichomwa moto.

Lakini jumla ya watu 200 walichomwa moto chini ya malkia huyu, Malkia Maria. Kwa hivyo, ilikuwa wakati mgumu sana. Lakini katika kuwasha moto watu hawa, walichofanya pia ni, kwa namna fulani, kuimarisha Uprotestanti bila hata kujua kwa sababu mauaji haya yaliimarisha kanisa na kadhalika.

Je, kuna yeyote kati yenu aliyewahi kwenda Oxford? Sijui kama tumekuwa na watu wowote waliosoma Oxford au kuna mtu yeyote aliyewahi kwenda Oxford. Unapoenda Oxford, kuna mahali barabarani ambapo kuna alama ya kuchomwa kwa vigingi vya Ridley na Latimer. Na pia, kuna sanamu nzuri.

Unapokuja Oxford, kuna sanamu nzuri. Sasa, sanamu hiyo si sahihi kabisa kwa sababu sanamu inaonyesha... Ni kubwa. Labda naweza kuitafuta kwenye Google na kuipata.

Lakini ni sanamu kubwa. Lakini si sahihi kabisa kwa sababu inaonyesha Ridley, Latimer, na Cranmer wote wamefungwa kwenye mti na wote wakichomwa kwenye mti. Kwa kweli, Cranmer hakuchomwa kwenye mti hadi mwaka mmoja baadaye.

Lakini unaelewa hoja. Kwa hivyo Oxford, jiji la Oxford, na Chuo Kikuu cha Oxford wamehifadhi tukio hili likiwa hai kwa sanamu hiyo na pia kwa ukumbusho ardhini hapo. Kwa hivyo hii ilikuwa muhimu sana.

Na kilichotokea kwa Malkia Maria, kwa njia, Mungu akubariki, ni kwamba alikufa akiwa mwanamke aliyechukiwa sana na mwanamke aliyeogopwa sana, ni wazi, na mwanamke aliyechukiwa sana. Na watu ambao hawakuchomwa moto walikimbilia Ulaya, kurudi Ulaya, kwa sababu hawakutaka kuchomwa moto. Kwa hivyo wametoka huko.

Kwa hivyo huyo ndiye Malkia Maria. Kwa hivyo, katika Henry VIII, Ukatoliki wa Kirumi ulipuuzwa kwa namna fulani, lakini si kitheolojia. Lakini Matengenezo yalianza kidogo, lakini si kwa nguvu kamili.

Edward VI, mabadiliko ya pendulum, na ulicho nacho ni Matengenezo ya Kanisa yakija kwa nguvu kamili. Malkia Maria, mabadiliko ya pendulum yanarudi kwenye Ukatoliki wa Kirumi. Ulichomo nacho kwa muda mfupi ni Ukatoliki wa Kirumi kuimarika upya.

Sawa, hadi sasa ni vizuri sana. Sasa, tunachofanya ni kumfanyia Malkia Elizabeth, Malkia Elizabeth, Mfalme wake. Na huo ndio wakati aliotawala.

Pia, ni wazi, binti wa Henry VIII, Malkia Elizabeth. Sawa, kwa hivyo Malkia Elizabeth atafanya nini? Anachoamua kufanya ni kuangalia utawala aliokuwa nao kuanzia 1558 hadi 1603. Kwa hivyo, huu ni utawala mrefu, Malkia Elizabeth I, Mfalme wake.

Sawa, anachoamua kufanya, bila shaka, ni nini? Anaamua kugeuza pendulum upande mwingine na kurejesha kanuni za Uprotestanti na Matengenezo nchini Uingereza mara moja na kwa wote. Kwa hivyo huo ndio uamuzi wake. Kama malkia, na aliweza, kweli, kufanya hivyo.

Kwa hivyo, sawa, alifanya hivyo kwa njia nyingi, lakini nitataja nne. Njia nne ambazo Matengenezo yalianzishwa Uingereza. Na theolojia ya Matengenezo, maisha ya Matengenezo, na kadhalika.

Kwa hivyo, sawa, nambari moja, njia ya kwanza ni kwamba aliwabadilisha viongozi Wakatoliki kanisani na viongozi wa Kiprotestanti kanisani. Kwa hivyo, sasa, hakuwachoma viongozi Wakatoliki kwenye mti, lakini alitaka uongozi wa kanisa uwe wa Kiprotestanti na sio Wakatoliki. Kwa hivyo hiyo ndiyo nambari moja.

Sawa, nambari mbili, alianzisha mbili, tuseme nini, hati mbili ambazo zikawa muhimu sana kwa maisha ya kanisa. Sawa, na ya kwanza iliitwa Makala Thelathini na Tisa. Sasa, Makala ya Imani ilikuwa ikifanyiwa kazi kabla ya Elizabeth, lakini kweli alianzisha Makala Thelathini na Tisa za Imani, ambazo zikawa aina ya Makala ya Imani kwa kanisa la Anglikana.

Sijui kama kuna yeyote kati yenu ni Mwanglikana. Labda baadhi yenu ni Waanglikana. Mnggefahamu Kanuni Thelathini na Tisa za Imani. Lakini Kanuni Thelathini na Tisa za Imani zimekuwa kama sehemu ya kile ambacho kanisa la Anglikana linaamini kitheolojia, na kadhalika.

Hatimaye alizithibitisha kikamilifu mwaka wa 1571. Kwa hivyo hiyo ndiyo hati ya kwanza. Hati ya pili ilikuwa kama wewe ni Mwanglikana, ungeifahamu, lakini hati ya pili ilikuwa Kitabu cha Maombi ya Kawaida.

Sasa, Kitabu cha Maombi ya Kawaida kilikuwapo; watu walikuwa wakifanya kazi na Kitabu cha Maombi ya Kawaida, lakini alihakikisha kwamba Kitabu cha Maombi ya Kawaida kilitumika katika ibada ili kuongoza liturujia ya kanisa. Kwa hivyo mambo hayo mawili ni muhimu sana. Makala Thelathini na Tisa, Kitabu cha Maombi ya Kawaida, ndiyo njia ya pili ambayo alianzisha kanisa la Anglikana.

Sawa, njia ya tatu ambayo alianzisha kanisa la Anglikana ilikuwa kwa kujichukulia cheo cha Gavana Mkuu wa kanisa. Yeye si mkuu wa Kanisa la Uingereza kwa sababu Askofu Mkuu wa Canterbury ndiye mkuu wa Kanisa la Uingereza. Kwa hivyo hakupenda neno hilo ambalo baba yake alikuwa ametumia kama mkuu wa Kanisa la Uingereza.

Lakini yeye ndiye Gavana Mkuu. Alijitambulisha kama Gavana Mkuu wa Kanisa la Uingereza. Na hivyo hilo likawa muhimu sana.

Ukienda mbele kwa kanisa la leo, hadi kanisa la leo la Anglikana, je, Askofu Mkuu wa Canterbury anaingia kwa utawala wa watu wengi? Je, watu wanapiga kura? Kuhusu nani atakuwa Askofu Mkuu wa Canterbury? Unajua? Je, kuna mtu yeyote anajua kilichotokea? Askofu Mkuu wa Canterbury anakuwaje Askofu Mkuu wa Canterbury? Askofu Mkuu wa Canterbury anawekwa katika nafasi hiyo na Malkia. Kwa hivyo, kwa sababu yeye ndiye gavana wa kanisa. Kwa hivyo, sio utawala wa kidemokrasia.

Namaanisha, si kura ya kidemokrasia kupiga kura kuhusu Askofu Mkuu wa Canterbury anapaswa kuwa nani. Ni haki ya Mfalme ambaye Askofu Mkuu wa Canterbury angekuwa. Kwa hivyo hilo halijabadilika.

Namaanisha, hilo lilianza na Elizabeth, na hilo bado ni kweli. Kwa hivyo hilo ni nambari tatu. Nambari nne.

Alianzisha uongozi wa kanisa la Anglikana ambao ungetumia kuendesha kanisa la Anglikana, huku Askofu Mkuu wa Canterbury akiwa msimamizi. Na hivyo alianzisha aina ya uongozi. Pia alianzisha liturujia ya kanisa la Anglikana.

Sasa, tunachotaka kuzingatia ni kuanzisha uongozi na kuanzisha liturujia ya kanisa la Anglikana. Tunachohitaji kutambua ni kwamba alichukua msingi wa kati kati ya Ukatoliki, kwa upande mmoja, na Uprotestanti, kwa upande mwingine, hasa Wakalvini. Alichukua msingi wa kati kati ya makundi hayo mawili kwa namna fulani.

Na kwa kweli, aliwakasirisha Wakalvini wengi kwa sababu Wakalvini wengi walidhani... Wakatoliki wa Kirumi walihisi alikuwa Mprotestanti sana. Wakalvini walidhani alikuwa Mkatoliki sana. Na aliamua kuchukua msingi wa kati, ambao alifanya zaidi... Na kwa kweli alitetea aina hiyo ya msingi wa kati.

Alitetea msingi huo wa kati akisema kwamba ulikuwa na sifa tatu. Kwa hivyo, alikuwa amechukua msingi wa kati, si Wakatoliki, si Wakalvini, msingi wa kati, sifa tatu. Kanisa hili ambalo nimeanzisha, Malkia Elizabeth alisema, kanisa hili ambalo nimeunda sasa, lina sifa tatu.

Nambari ya kwanza, ni ya kimaandiko. Nambari ya pili, ni Katoliki, ambapo alimaanisha kuwa imejikita katika imani ya kanisa la kwanza. Kwa hivyo, ni Katoliki kwa maana kwamba ni ya kitamaduni, imejikita katika imani ya kidini.

Na nambari tatu, bila shaka, ni jambo la busara. Kwa hivyo, ni muhimu sana kuzingatia mambo hayo matatu. Ni ya kibiblia au ya kimaandiko, kwamba ni ya Kikatoliki, ya kitamaduni, na kwamba ni jambo la busara.

Kwa sababu Uanglikana ulidai kwamba kwa muda mrefu, mtu anayeitwa John Wesley angekuja katika karne ya 18, hii haina uhusiano wowote na sasa.

Tutazungumzia hili tutakapomzungumzia Wesley. Atakuja katika karne ya 18, Mwanglikana mzuri, na atasema, nitaongeza jambo la nne kwenye hili. Nitaongeza maandiko, mila, na sababu.

Nitaongeza uzoefu katika hili. Kwa hivyo, anafanya hivyo, na tutazungumzia hilo tutakapomfikia Wesley. Lakini kuhusu Elizabeth, kanisa la Anglikana sasa limeimarika vizuri.

Na kwa kweli, kwa namna fulani, imeanzishwa. Namaanisha, aliiweka kwa jinsi ilivyo leo. Sasa, hapo tena, sijui kama tuna Waanglikana hapa.

Ninaenda Uingereza sana. Na kwa hivyo, ninajua vya kutosha kuhusu Uingereza kiasi kwamba Waanglikana wanaweza kuwa wainjilisti sana. Unaweza kwenda kwenye ibada ya Waanglikana, na inaweza kuwa gitaa na kuimba na labda bendi na kuimba. Ni ya kiinjilisti sana, huku kimsingi mahubiri yakiwa jambo kuu.

Unaweza kwenda kwenye ibada zingine za Kianglikana nchini Uingereza, ambazo ni za kidini sana. Kwa namna fulani zinaonekana kama Wakatoliki wa Kirumi. Ni misa yenye makuhani na kadhalika.

Na una kila kitu kati ya Anglikana. Hilo ni kweli pia Amerika. Lakini hilo ndilo kanisa ambalo Elizabeth alianzisha.

Sawa, kwa hivyo pendulum sasa imerejea kwenye kanuni za Matengenezo, na injiandaa kutekeleza Matengenezo ya Kiingereza. Je, kuna yoyote? Kwa hivyo, je, tunaona jinsi pendulum... Je, tunaelewa kinachoendelea hapa? Kubadilika-badilika, lakini hatimaye kuimarika na Elizabeth I. Je, tuko sawa na hilo? Ndiyo, sawa. Sawa, hebu tufuate muhtasari hapa.

B, maendeleo ya Ushirika na Wabaptisti. Kwa hivyo, maendeleo ya Ushirika na Wabaptisti. Hii inachanganya kidogo.

Kwa hivyo, nimegawanya kati ya Ukanisa mmoja na miwili, na kisha wawili watakuwa Wabaptisti, nao wataendelea hadi ukurasa unaofuata. Lakini tutashughulikia kwanza Ukanisa, na nitataja theolojia ya Wapuritani. Sawa, kwa hivyo kwanza kabisa, hebu tutoe ufafanuzi wa Wapuritani.

Wapuritani walikuwa watu ambao... Naam, neno safisha . Sawa, kwa hivyo linatokana na neno safisha. Wapuritani walikuwa watu ambao walikuwa... Walitaka kutakasa Kanisa la Anglikana.

Hawakutaka kuondoka Kanisa la Anglikana... Hawakukusudia kuondoka Kanisa la Anglikana, lakini hawakutaka kulitakasa Kanisa la Anglikana, na walitaka kulitakasa Kanisa la Anglikana kulingana na kanuni za Calvinistic za utaratibu wa kanisa. Kwa hivyo, walileta kanuni hizi kutoka kwa John Calvin, na walitaka, kwa namna fulani, kutekeleza zile zilizo ndani ya Kanisa la Anglikana. Na kwa hivyo, walikuwa wakitafuta msaada wa Bunge ili kufanya hivi, ingawa kwa mfano, Mtukufu Elizabeth I hakuwa na uwezo wa kufanya hivi hata kidogo.

Sawa, kwa ufupi hapa. Namaanisha, hii inakuwa kweli... Samahani, hii inakuwa ngumu sana.

Kwa hivyo, nitafanya maisha yako yawe rahisi. Nadhani niko hivyo. Ndiyo, sawa.

Sawa, kwa ufupi. Maslahi makuu ya Wapuritani yalikuwa ni elimu ya kanisa. Maslahi makuu ya Wapuritani yalikuwa ni mafundisho ya Kanisa.

Sawa, sasa hapo ni mahali pazuri pa kufikiria kwa dakika moja tu. Eklesiolojia, mafundisho ya Kanisa. Unapoliangalia Kanisa kuanzia Matengenezo ya Kanisa hadi sasa tunapofanya, jambo moja unalotaka kuendelea kujiuliza ni, ni mijadala gani mikuu inayoendelea katika maisha ya Kanisa? Ni mijadala gani mikuu ya kitheolojia inayoendelea ambayo itaunda mwelekeo wa Kanisa? Hilo ni jambo moja unalotaka kujiuliza kila wakati kwa sababu tutahama kitheolojia kutoka mjadala mmoja hadi mwingine.

Sawa, kwa mfano, wakati wa Matengenezo ya Kanisa, ni majadiliano gani mawili makubwa wakati wa Matengenezo ambayo Watengenezo walidhani yalikuwa muhimu sana? Wokovu, kuhesabiwa haki kwa imani, na kisha nimetaja sekunde ambayo nadhani ilikuwa muhimu sana, na hiyo ilikuwa uhakika. Uhakikisho. Uhakikisho wa mwamini, na kadhalika.

Sasa, kilichotokea ni kwamba tunaingia katika wakati huu katika maisha ya kidini ya Kiingereza, na si kwamba masuala hayo hayakuwa muhimu. Bado ni muhimu, lakini kwa kweli, eklesiolojia sasa inachukua nafasi muhimu kwa majadiliano ya kitheolojia. Kwa hivyo aina moja ya kujenga juu ya nyingine, kwa maana fulani.

Lakini watu hawa wana wasiwasi sana kuhusu mafundisho ya Kanisa. Kwa hivyo ikiwa Matengenezo yalikuwa, namaanisha, ni wazi, hii ni kurahisisha mambo, lakini ikiwa Matengenezo yalikuwa na wasiwasi kuhusu mafundisho ya kuhesabiwa haki na uhakika, Wapuritani wana wasiwasi kuhusu eklesiolojia, mafundisho ya Kanisa. Sawa, sasa, kuhusu mafundisho ya Kanisa, kuna aina mbili za hoja wanazokuwa nazo na Kanisa la Anglikana na Malkia Elizabeth I na kadhalika.

Hoja ya kwanza ni hoja kuhusu liturujia. Kwa kifupi ni kwamba Wapuritani kama wangelitakasa Kanisa la Anglikana, wanataka liturujia rahisi zaidi. Walihisi kwamba liturujia ya Kanisa la Anglikana bado ilikuwa ya Kikatoliki.

Bado mna makuhani, bado mna mavazi, majoho, bado mna uvumba, bado mna Misa, na waliona kwamba liturujia ilikuwa ya Kikatoliki sana. Lazima tufike kwenye liturujia iliyorahisishwa, na wangesema wapi watapata liturujia hiyo iliyorahisishwa? Ni mamlaka gani watakayokuwa nayo wakisema, tunataka liturujia iliyorahisishwa? Biblia. Biblia itakuwa mamlaka yao.

Kwa hivyo, wanahisi liturujia imekuwa nyingi sana, imejawa na mambo mengi ambayo hatuyahitaji katika liturujia. Kwa hivyo, liturujia itakuwa nambari moja. Na jambo la pili ni sera ya kanisa.

Sawa, kwa hivyo utawala wa kanisa ni nini? Utawala wa kanisa ni nini? Tunamaanisha nini tunaposema utawala wa kanisa? Sawa, utawala wa kanisa, ndivyo unavyotawala kanisa. Ni jinsi unavyoendesha kanisa. Na hawakupenda mfumo wa kihierarkia wa Kanisa la Anglikana, ambapo una Askofu Mkuu wa Canterbury, na kisha una makuhani, na kisha una watu wa kawaida, na kadhalika.

Hawapendi hilo. Sasa, kwa nini hawapendi hilo? Kwa nini hawapendi hilo? Kwa nini? Je, wana mamlaka gani ya kusema hatupendi mfumo huu wa kihierarkia? Biblia. Hutapata hili katika Biblia, kwa kadiri wanavyohusika.

Hutapata hili katika Biblia, mfumo huu wa kihierarkia. Huu ni Ukatoliki wa Kirumi. Huu si wa kibiblia.

Na walichotaka katika suala la siasa za kanisa kilikuwa zaidi; walitaka kanisa liongozwe zaidi na watu wa kawaida. Au walitaka kanisa liongozwe zaidi na watu wa kawaida. Na hivyo, hatimaye, hatimaye, watabadilika na kuwa harakati inayoitwa Congregationalism.

Lakini hilo linachukua muda kidogo. Linapokuja suala la Wapuritani, tunahitaji kukumbuka kwamba walikuwa watu waliobaki ndani ya Kanisa la Anglikana. Hawa si watu walioacha Uanglikana mwanzoni.

Tutabaki ndani ya Kanisa la Anglikana. Tutapambana na jambo hili Bungeni. Tutajaribu kurahisisha ibada hii zaidi kidogo.

Tutaribu kurahisisha serikali zaidi kulingana na kanuni za kibiblia. Lakini hatutaacha Kanisa la Anglikana. Kwa hivyo, unahitaji kukumbuka hilo kuhusu Wapuritani.

Hilo ni muhimu sana. Kwa hivyo, linapokuja suala la maendeleo ya Ukanisa, kwanza kabisa, theolojia ya Wapuritani inazunguka harakati hizo mbili. Kwa hivyo, tunahitaji kuzingatia hilo.

Kwa hivyo, sawa. B, Harakati Huru ya Kiingereza. Kwa hivyo kuna Harakati Huru ya Kiingereza inayoenda sambamba na Harakati ya Wapuritani Kanisani.

Kwa hivyo, tunahitaji kuzingatia hilo. Sawa. Sasa, Harakati Huru ya Kiingereza.

Harakati Huru ya Kiingereza imeanza, na tutakupa majina hapa. Ilianza na wanaume wawili wanaoitwa Brown na Harrison. Sawa.

Brown na Harrison. Inavutia sana. Historia ya wanaume hawa wawili inavutia sana.

Hizi mbili... Na angalia tarehe. Haya hapa. Unajua, bado tuko wakati wa Malkia Elizabeth na kisha tunaendelea, tunaendelea na kadhalika.

Na mmoja alikufa mapema zaidi kuliko mwingine. Lakini Brown na Harrison. Kuna nini kinachoendelea na Brown na Harrison? Naam, Wapuritan ni watu wanaokaa Kanisani.

Brown na Harrison wanaamua hatuwezi kubaki Kanisani tena. Lazima tuwe huru. Lazima tuondoke katika Kanisa la kitaasisi.

Leo, katika siku zetu, watu hufanya hivyo kila siku na kuanzisha kikundi chao kidogo. Na hatufikirii chochote kuhusu hilo. Lakini katika siku hizo, hii ilikuwa harakati kubwa na kubwa ya uzushi kuhusu Kanisa.

Kwa hivyo, Brown na Harrison, kwa ufupi kuhusu Brown na Harrison, walijitenga kabisa na Kanisa la Anglikana na kuanzisha harakati huru, ambayo ni rahisi sana katika suala la ibada yao. Ni rahisi sana. Ni rahisi sana.

Hawa ni watu wa kawaida, kimsingi. Walikuwa makuhani wa Anglikana, au angalau Brown alikuwa kuhani wa Anglikana. Lakini kimsingi, wanajiona kama viongozi wa kawaida.

Ni rahisi sana katika suala la liturujia. Ni rahisi sana katika suala la siasa. Sasa, unafikiri kwamba walikaribishwa Uingereza? Hapana, sivyo kabisa.

Wanafukuzwa kutoka Uingereza. Kwa hivyo, wanafukuzwa kutoka Uingereza. Hawawezi kubaki Uingereza.

Wakifanya hivyo, huenda watachomwa moto. Kwa ufupi, na hili huenda usijue, lakini lazima waende mahali fulani. Tutaenda wapi? Tutapeleka wapi kundi letu dogo la waumini, huru? Hawaamini kwamba wanapaswa kubaki Kanisani.

Ni uzushi kubaki Kanisani. Tutaenda wapi? Kulikuwa na mahali pa kukimbilia katika ulimwengu huo, katika aina hiyo ya mwishoni mwa karne ya 16, mwanzoni mwa karne ya 17, ambayo iliruhusu watu huru wa kidini na watu wa kidini, watu wa imani, na watu wasio na imani, kupata kimbilio katika nchi yao. Je, kuna mtu yeyote anayejua mahali hapo palipokuwa? Ndiyo.

Hiyo ilikuwa Uholanzi. Uholanzi ilikuwa mahali pa kukimbilia. Na hapo ndipo watu hawa wanapoelekea.

Wanaelekea Uholanzi, na wanapata kimbilio huko. Na sasa hiyo ni hadithi ndefu. Kundi hilo, kwa njia, kundi hili huru liliitwa Wabrownist .

Lakini hata hivyo, kundi hili huru hatimaye lilikufa. Lakini kulikuwa na makundi mengine huru kama hayo ambayo yaliweza kuendelea. Lakini Uholanzi ilikuwa mahali pa kukimbilia.

Kila mtu alipata kimbilio nchini Uholanzi, bila shaka kuhusu hilo. Kwa hivyo, sawa. Kwa hivyo hiyo ndiyo historia ya harakati hiyo huru ya Kiingereza.

Kwa hivyo, sawa. Acha niishie hapo. Lazima uwe na sekunde tano leo.

Kwa hivyo, chukua sekunde tano. Pumzika tu, nyoosha. Sasa, tuna waumini sita wa kweli leo.

Kwa hivyo, tuna mwasi mmoja tu leo. Kwa hivyo hilo ni jambo zuri, unajua. Lakini pumzika tu, nyoosha.

Niambie kuhusu wiki hii. Una mitihani mingi wiki hii. Kuna yeyote? Una mitihani mingi.

Utakuwa na mitihani Jumatatu ijayo siku ambayo tutafanya mitihani. Je, kuna mtu mwingine yeyote atakayefanya mitihani miwili siku hiyo? Kwa hivyo huo ndio mtihani wako pekee. Hilo ni jambo zuri, sivyo? Hilo ni jambo zuri.

Una moja Jumanne. Sawa, sawa. Kwa hivyo tuko sawa, sivyo? Kwa hivyo tunaendelea na kila kitu.

Je, unaendelea vizuri katika kozi zako na kila kitu? Ndiyo, natumai hivyo. Ibariki mioyo yako. Sawa, pumzika kwa sekunde tano.

Sawa, sawa. Naam, twende, tuwalete watu hawa Amerika. Nambari ya pili, B2.

Tuwafanye hawa watu huru waje Amerika. Hapa, tunahitaji kuzungumzia kuhusu mahujaji wanaokuja Amerika. Sawa, sawa.

Ni watu gani waliokuja Amerika? Ni watu gani hawa walioondoka Plymouth, Uingereza, na kuja Amerika mwaka wa 1620? Naam, watu hawa ni wajitenga. Watu hawa ni wa kujitegemea. Wameacha kanisa la Anglikana.

Wanachohitaji sasa ni aina ya mahali pa kukimbilia. Kwa hivyo, wanapanda Mayflower na kuvuka bahari. Kwa hivyo, tutazungumzia kuhusu viongozi wao wawili muhimu zaidi kwa dakika moja tu.

Nitawaleta hapa. Brewster William Bradford. Kabla sijafanya hivyo, ni nani kati yenu aliyewahi kwenda kwenye mashamba ya Plymouth? Inua mkono wako ikiwa umewahi kwenda Plymouth.

Moja, mbili, tatu, nne, tano. Je, kuna mtu mwingine yeyote amewahi kwenda Plymouth? Nyinyi hamjaenda Plymouth? Sawa, mtakapopata nafasi, mnapaswa kwenda Plymouth. Mnapaswa kuona mwamba.

Ni kuhusu hili kubwa. Kwa hivyo, si mwamba mdogo. Walilazimika kujenga kitu kuzunguka mwamba kwa sababu watalii walikuwa wakichimba vipande vya mwamba wa Plymouth ambapo mahujaji walitua.

Na kwa hivyo, hatimaye ilibidi waseme, kama watalii wakichimba vipande vya mwamba kwa nyundo. Kwa hivyo walijenga kitu kuzunguka. Na kisha, ukienda katika kijiji cha Plymouth, je, ninyi pia mliingia katika kijiji hicho, katika kijiji cha karne ya 17? Ukienda katika kijiji hicho, usikate tamaa kwa sababu watazungumza nawe tu kwa lugha ya karne ya 17 na matoleo ya karne ya 17 na kadhalika.

Watakulazimisha kuishi katika karne ya 17 unapoingia kijijini na kuona nyumba na kadhalika. Na hiyo ni sehemu tu ya jambo zima. Ni ajabu sana.

Kwa hivyo, nakumbuka miaka iliyopita, kulikuwa na jamaa kutoka Japani aliyekuja hapa. Na alikuwa akisoma. Kwa kweli, alikuwa akisoma historia ya Wapuritani na kila kitu, lakini alitamani sana kuona mashamba ya Plymouth. Na kwa hivyo waliniuliza kama ningemshusha.

Kwa hivyo, nilifanya hivyo, nikamshusha. Ted na Peter Stein wangejua. Mimi na Peter Stein tulimpeleka jamaa huyu kwenye mashamba ya Plymouth.

Na kwa hivyo tukaingia kwenye mashamba, na wakamwambia, watu wa karne ya 17, kwamba walikuwa, unatoka wapi? Hakujua Kiingereza sana, kidogo tu hapa na pale. Lakini akasema, unatoka wapi? Akasema mimi ninatoka Tokyo, Japani. Nao wakasema, bila shaka, loo, hatujawahi kusikia hilo.

Tokyo iko wapi? Sijawahi kusikia kuhusu Tokyo. Kwa hivyo hakuelewa kabisa, kwamba wamerudi katika karne ya 17 na watazungumzia hilo tu. Kwa hivyo alikasirika sana na nyumba chache za kwanza tulizokwenda kwa sababu hakuna mtu aliyejua Tokyo ilikuwa wapi.

Kisha, hatimaye, nikamweleza kilichokuwa kikiendelea hapa. Hatimaye aliona kinachoendelea. Kwa hivyo akawa sawa kuanzia wakati huo na kuendelea.

Hakuchukizwa watu waliposema hawajawahi kusikia kuhusu Tokyo. Lakini katika nyumba ya kwanza tuliyoingia, alichukizwa sana kwamba hawakusikia kuhusu Tokyo. Lakini nyinyi mmesikia, kwa hivyo mnahitaji kwenda Plymouth Plantations.

Ni jambo zuri sana kuona. Na kisha endelea na Mayflower, kwa njia. Ninapaswa kurudi kwenye hotuba yangu.

Lakini ukienda kwenye Mayflower, na ni ndogo, sivyo? Unajiuliza jinsi watu 120 wangeweza kufaa kwenye meli hiyo. Na ni janga kuvuka bahari katika ulimwengu huo, ni hatari. Kwa hivyo ni muhimu sana.

Kwa hivyo, sawa. Sawa, kwa hivyo hao ni mahujaji wanaokuja hapa. Sawa, tunataka kutaja watu wawili hapa waliokuja.

Na tunataka kuwataja William Brewster na William Bradford. Ni muhimu tu kuzingatia majina yao hapa. Sawa, William Brewster.

William Brewster alikuwa mzee. Ni kile alichojiita, Mzee William Brewster. Alipata wapi jina hilo, kwa njia? Watu hawa ni nini? Alipata wapi jina hilo, Mzee? Biblia, sawa, Biblia.

Kwa hivyo, yeye ni mzee. Na ni kiongozi wa kiroho wa hawa watu huru, hawa wanaojitenga. Nao ni Wakongamano, kwa namna fulani.

Na kwa hivyo, yeye ndiye mzee. Na kisha, bila shaka, William Bradford ndiye mwanasiasa, ukitaka kumwita kiongozi wa kisiasa, sawa, watu 120 hivi. Lakini yeye ni kiongozi wa kisiasa kwa namna fulani.

Na kitaalamu, yeye ndiye gavana wa kwanza wa Jumuiya ya Madola. Nao wanatua Plymouth Rock. Nao wanatua Plymouth.

Waliantisha aina ya usharia au uhuru hapa nchini. Kwa hivyo, mahujaji wanaokuja Amerika ni muhimu sana kwa hadithi. Sawa, sasa, ikiwa unafuatilia simulizi, angalia C kwenye ukurasa wa 12.

Sasa, tunahitaji kutaja tu uhamiaji wa Wapuritan kwenda Amerika na uundaji wa usharia wa Wamarekani. Kwa hivyo sasa tunapaswa kuwaleta Wapuritan hapa. Kwa hivyo ikiwa mtaniunga mkono tu tunapowaleta Wapuritan hapa, tutafanya sawa.

Sawa, kwanza kabisa, kuhusu Wapuritani. Mwaka 1628 ni wakati muhimu kwa uhamiaji wa Wapuritani hapa majimbo. Sasa, kumbuka, hatuzungumzii kuhusu watenganishaji sasa.

Hatuzungumzii uhuru. Bado hatuzungumzii Wakongamano. Tunazungumzia watu katika Kanisa la Uingereza wanaokuja katika ulimwengu huu mpya.

Kwa hivyo mwaka 1628 unakuwa kama kilele cha wakati wao kuja hapa. Na watu hawa, au mwanzo wa wakati wao kuja hapa, wanaleta mawazo ya Wapuritan na mawazo ya Wakalvini katika ulimwengu huu mpya. Sasa, wacha niwataje viongozi kadhaa hapa ambao utawafahamu.

John Cotton ni muhimu sana. John Cotton akawa kiongozi wa jumuiya ya Wapuritani huko Boston. Ninafundisha kozi ya Ukristo wa Marekani.

Ukristo wa Marekani, tunajaribu kufanya theolojia nyingi katika kozi na kila kitu. Lakini tunafanya safari za shambani kwenda Boston. Mojawapo ya mambo niliyowaonyesha ilikuwa nyumbani kwa John Cotton, mahali pa nyumba ya John Cotton, kwani alikuwa kiongozi wa jamii huko Boston.

Kwa hivyo yeye ni muhimu sana. Na nyumba hiyo, eneo la nyumba yake liko nje ya njia iliyopitwa na wakati. Kwa hivyo hata kama umewahi kupitia Njia ya Uhuru, hutaona eneo la nyumba ya John Cotton kwa sababu iko nje ya njia na kadhalika.

Kwa hivyo unahitaji kujua baadhi ya maeneo ya aina hii yapo wapi. John Cotton alikuja na kuwa kiongozi wa Boston. Richard Mather anakuja na ndiye kiongozi huko Dorchester.

Sasa, Dorchester katika siku hizi, Dorchester ni sehemu ya Boston kubwa zaidi. Lakini wakati huo, Dorchester ilikuwa jumuiya tofauti. Kwa hivyo, Mather ndiye kiongozi huko.

Na kisha, Thomas Hooker anakuwa kiongozi wa jumuiya ya Wapuritani huko Hartford. Je, kuna mtu yeyote kutoka Hartford? Ninahitaji kuangalia kadi zako. Je, kuna mtu yeyote kutoka Hartford? Sawa.

Kusafiri kutoka Boston hadi Hartford, nikiongoza kundi la watu kutoka Boston hadi Hartford. Leo, unaendesha gari, na inachukua. Unajua, inachukua nini? Saa moja na nusu au kitu kuendesha gari hadi Hartford. Naam, katika siku hizo, bila shaka, Hartford ilikuwa porini.

Kwa hivyo kuongoza kundi la watu kutoka Boston kupitia nyika, kupitia misitu, kupitia misitu hadi Hartford na kuanzisha jumuiya huko Hartford haikuwa kazi rahisi. Lakini alifanya hivyo na akawa kiongozi wa jumuiya ya Wapuritani huko Hartford. Na ukienda Hartford, kuna Kanisa la Hooker huko Hartford.

Ni kanisa la nne kwenye eneo hilo. Kanisa la awali la Puritan lilikuwa kwenye eneo hilo. Hili ni kanisa la nne lililojengwa kwenye eneo hilo.

Lakini yeye na familia yake yote wamezikwa nyuma ya kanisa. Kwa hivyo hao ndio watu watatu waliokuja kuongoza jumuiya ya Wapuritani. Kwa hivyo, sawa.

Sasa, tunachotaka kugundua kuhusu wote watatu ni kwamba hawa ni makasisi katika Kanisa la Uingereza. Hawa ni watu waliowekwa wakfu kwa huduma, kwa namna fulani, katika Kanisa la Uingereza, katika kanisa lililoanzishwa na Uingereza. Hawa ni Wakalvinisti, lakini hawana nia ya kujitenga na Kanisa la Uingereza, ingawa wanaamini katika muundo wa kusanyiko.

Lakini pia, jambo tunalosahau, nasikitika kusema, ni kwamba hawakuwapenda mahujaji hao huko Plymouth. Kwa sababu mahujaji huko Plymouth walikuwa nini? Mahujaji walikuwa waasi. Walikuwa huru.

Walikuwa watu walioacha Kanisa la Anglikana. Watu hawa ni Wapuritani. Wazo lao ni kubaki ndani ya Kanisa la Anglikana na kujaribu kulirekebisha kutoka ndani.

Kwa hivyo, kwa kweli hakukuwa na uhusiano mzuri wa ujirani kati ya watu wa Plymouth na Wapuritani huko Boston, Dorchester, Hartford, na sehemu zingine. Sasa, hatimaye, wataungana, na itabidi tuone jinsi hilo litakavyofanyika. Lakini mwanzoni, Wapuritani walikuwa na mashaka sana na waasi hawa.

Kwa hivyo, kwa sababu tunazungumzia aina mbili tofauti za watu katika uhusiano na Kanisa la Anglikana. Kwa hivyo, sawa. Uwe na siku njema, nasi tutakuona.

Usisahau, Jumatano, nipe maswali. Usisahau kujumuisha mvuto wa kiakili wa Matengenezo ya Kanisa katika angalau, labda swali moja kati ya matatu yako. Labda linapaswa kuwa kutoka kwa hilo na kutoka kwa maandishi.

Na kisha Ijumaa, tutatoa hotuba na kisha Ijumaa tutakutana Lyons na tena, tutakuandaa kwa ajili ya mtihani.